

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสติในพุทธศาสนาเถรวาท” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาให้ทราบความหมายและลักษณะของสติ เพื่อก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องสติพร้อมทั้งแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเจริญสติตามหลักคำสอนในพระไตรปิฎก เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชีวิตได้อย่างถูกต้อง

ผลของการวิจัยพบว่า สติ ได้แก่ ความระลึกได้ หมายถึง ความไม่เผลอ ไม่เดินเล่อ ไม่พินเพื่อนเลือนลอย ความหมายในแง่ปฏิเสธเหล่านี้ เล็งไปถึงความหมายในเชิงบวกว่า ความระมัดระวัง ความตื่นตัวต่อหน้าที่ ภาวะที่พร้อมอยู่เสมอในอาการคอยรับรู้ต่อสิ่งต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และตระหนักว่าควรปฏิบัติต่อสิ่งนั้นๆ อย่างไร สตินี้จะมากับกรรมอีกข้อหนึ่งคือสัมปชัญญะ ได้แก่ ความรู้ตัว เป็นธรรมที่มักปรากฏควบคู่กับสติ สัมปชัญญะคือตัวปัญญา การฝึกฝนในเรื่องสตินี้จึงเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาปัญญา

หลักพุทธธรรมเน้นความสำคัญของสติเป็นอย่างมากในการปฏิบัติจริยธรรมทุกระดับชั้น การดำเนินชีวิตหรือการประพฤติปฏิบัติโดยมีสติกำกับอยู่เสมอ นั้น มีชื่อเรียกโดยเฉพาะอีกอย่างหนึ่งว่าอัปปมาท หรือความไม่ประมาท อัปปมาทนี้เป็นหลักธรรมสำคัญยิ่งสำหรับความก้าวหน้าในระบบจริยธรรม มักให้ความหมายว่า การเป็นอยู่โดยไม่ขาดสติ กล่าวคือ การระมัดระวังอยู่เสมอ ไม่ยอมมถล่มไปในทางเสื่อม ไม่ยอมพลัดโอกาสสำหรับความเจริญก้าวหน้า

เป้าหมายของการเจริญสติก็เพื่อพัฒนาจิตใจ เพราะการที่จิตได้รับการพัฒนาแล้วนั้นย่อมก่อให้เกิดสันติสุขทั้งแก่ตนเองและสังคม ทำให้เกิดคุณธรรมสูงขึ้นได้ โดยสรุป จิตที่พัฒนาแล้ว ย่อมให้เกิดประโยชน์ได้ดังนี้ คือ

- 1.ระดับพื้นฐาน ย่อมสามารถทำให้ไม่พลั้งพลาดหรือหลงผิด
- 2.ระดับกลาง ย่อมสามารถทำให้เป็นคนมีคุณธรรมประจำใจอยู่เสมอ
- 3.ระดับสูง ย่อมสามารถทำให้ประสบผลสำเร็จ คือ ได้บรรลุมรรคผล

นิพพานในปัจจุบันชาติ ถ้ายังไม่ได้บรรลุในชาตินี้ ครั้นสิ้นชีวิตย่อมมีสุคติเป็นที่ไป และเป็นปัจจัยแห่งมรรคผลนิพพานในภพชาติต่อไป